

ב. ועתה מבארת המשנה את הדין הקרוי "מצמצם":

היה ראש חבריו בתוך המים, או היה חבריו בתוך האש, וכבש עליו, תקף את ראשו בכח באופן שישאר ראשו לתוך המים, שלא יוכל להרים את ראשו מתוך המים, או תקף את חבריו שהיה בתוך האש שלא יוכל לצאת מן האש אלא ישאר לתוך האור, ואינו יכול לעלות משם, ומת — חייב.

ג. אבל אם דחפו לתוך המים, או לתוך האור, ויכול לעלות משם, ומת — פטור, כי היות ויכול לעלות משם, אין מעשה הדחיפה למים או לאש נחשב כמעשה הריגה.

ד. שיסה בו את הכלב, שיסה בו את הנחש — פטור, כיון שהשיסוי אינו נחשב להריגה בידים, אלא לגרמא בלבד.

ה. השיך בו את הנחש, שהביא את הנחש אל חבריו באופן שהגיעו שיני הנחש עד ידי חבריו, ואז השיכו הנחש, רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטריין, וכפי שיבואר בגמרא.

גמרא

אמר שמואל: מפני מה לא נאמרה "יד" כברזל כדרך שנאמר "יד" באבן? (15) לפי שהברזל ממות בכל שהוא. (16)

רבי ישמעאל סבר: חמותו לאחר מיתה — בשרפה, כמו בחיי אשתו, וכך אמר הכתוב: אותו ירפנו, ו"אתהן", את אחת מהן. והיינו, אפילו לא נשארה אלא אחת מהן, לפי שמתה אשתו ונשארה חמותו, עדיין ממשיך איסור חמותו ועונשה כמו בחיי אשתו.

ורבי עקיבא סבר: לאחר מיתת אשתו, אין היא אסורה באיסור חמור כדין חמותו, ואין חיוב מיתה עליה, אלא רק עבירת איסורא בעלמא, של "ארור שוכב עם חותנתו", היא. כי לפיו משמעות הכתוב "אתהן", היא שתיהן, ואמר הכתוב: כל עוד שתיהן קיימות, יש איסור חותנתו החמור שדינו בסקילה. ולא לאחר שנשארה רק אחת מהן, שנשארה רק חמותו לאחר מיתת אשתו.

מתניתין

ואלו הנהרגין במיתת סייף —

א. הרוצח.

ב. ואנשי עיר הנדחת, שהודחו רוב יושבי העיר לעבוד עבודה זרה.

ועתה מבארת המשנה את דיני רוצח:

א. רוצח שהכה את רעהו באבן או כברזל, והרגו.

בגודל האבן אם יש בה כדי להמית, וכגון שיש בה שיעור כמלוא אחיות היד.

16. רש"י ביאר, שהברזל יכול להמית בכל שהוא כגון בתוחב מחט ברזל לושט או בלבו, ואילו התוס' מקשים, שאם כן גם קוץ כל שהוא יכול להמית, ולכן הם מבארים שהברזל מזהם

נשואה לו לקטן כלל, ואינה צריכה חליצה כאשר מת הקטן, בכל זאת, אין בעילתו של הקטן נחשבת לבעילת זנות, כיון שעושה זאת בדרך נישואין.

15. בספר מדבר [פרק לה] נאמר בפרשת רוצח, "באבן יד", ולמדו מכאן חכמים שיש לשער